Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 158. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го СЕРПНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 20, 1983. No. 158. VOL. XC.

Вийшли „Смішні сльозини" М. Понеділка по-англійськи

Джерзі Ситі, Н. Дж. — Цього року тут появилася на літературному ринку в перекладі на англійську мову 230-сторінкова збірка оповідань відомого прозаїка, драматурга, гумориста та фейлетоніста Миколи Понеділка (народився у Новомиргороді 1922 року, помер у Ню Йорку 1976 року) п. з. „Funny Tears". Перше видання збірки „Смішні сльозини" українською мовою вийшло 1966 року. Цю збірку, друковану в „Свободі", переклав на англійську мову Юрій Ткач, мешканець Австралії, цим удоступнюючи її популярність поміж ширшим колом читачів, особливо цих, у яких нема знання української мови або чужинців, яким відкривається змога познайомитись із одним із творів української літератури. Обгортку і мистецькі ілюстрації до цієї книжки виконав ЕКО (Едвард Козак), як теж автором багатьох ілюстрацій цього твору є Галина Мазепа.

Цю збірку, видану коштами спадку покійного автора, опрацював Юрій Клиновий, склавши відповідну селекцію, порядок оповідань якої є стисло хронологічний. Він теж є автором вступного слова п.з. „Микола Понеділок — український Баб Говп". У слові Ю. Клиновий коротко з'ясовує життєпис і літературну творчість М. Понеділка, в якій проходять дві вітки: гумористична і лірична. Ю. Клиновий пише: „Його проза — ефемерно прозора, мелодійна, без сумніву вирощувана на українській народній літературі — козацьких думах, казках, піснях, оповіданнях, анекдотах. Оригінальність його таланту становить вплетений в його працю ритм, його музична тональність і метафоричність".

Микола Понеділок — автор п'єс, як „Знедолені", „Ляйтенант Фляєв ", „А ми тую червону калину", він — перекладач п'єс Ж. Аннуа „Антігона" й „Медея", Дж. Б. Прістлі, як теж автор багатьох збірок нарисів, сатир, фейлетонів і оповідань: „Вітаміни", „Соборний борщ", „Смішні сльозини", „Диво в решеті", „Зорепад" та повісти „Рятуйте мою душу".

Його останню книжку — в ціні 10 долярів плюс 1 доляр за поштову оплату — можна закупити, звернувшись на адресу: Svoboda Bookstore, 30 Montgomery Street, Jersey City, N. J. 07302.

Ед Іванко наспівав нову платівку

Едмонтон, Альта. — Едвард Іванко, відомий український співак, щойно закінчив запис нової платівки українських пісень „Мій рідний краю".

В цей альбом увійшли українські пісні й арії з опер українських композиторів. Спонзорувала випуск альбому фірма Дестин Продакшенс, керівник-аранжер — Лі Норріс. Попередня платівка Е. Іванка, „ Я присвячую цю пісню тобі", мала величезний успіх.

Слова „Мій рідний краю", заголовок альбому, взяті з початку арії Богуна з опери Данкевича „Богдан Хмельницький". Інші арії — з опери „Тарас Бульба" Лисенка, „Запорожець за Дунаєм" Гулака-Артемовського і „Наталка Полтавка" Лисенка. Крім того, на платі наспіваний голос бандуриста Петра Косика і вжито акомпаньямент симфонічної оркестри для пісень — „Вечірня пісня" Стеценка і „Білі каштани цвітуть" Майбороди. П. Косик і Е. Іванко співають пісню „Марічка".

Ця платівка віддзеркалює зміну в кар'єрі Е. Іванка. Дотепер він був артистом-співаком, що виступав на телевізії, в театрі і наспівував платівки. Але недавно він присвятився світові опер, співав різні ролі в ряді опер з рамени американських компаній. Наступного року на відкритті созону в Торонто, він співатиме з компанією Українська Опера ролю Андрія в „Запорожці за Дунаєм" і Петра в „Наталці Полтавці".

16-літній хлопчина повернувся до СССР

Вашінгтон. — Державний департамент видав у четвер, 18-го серпня, заяву відносно 16-літнього сина совєтського дипломата Андрея Бережкова, який минулого тижня втік з дому своїх батьків на передмісті Вашінгтону, написавши два листи — один до газети „Ню Йорк Таймс", заявляючи, що він ненавидить свою країну і її закони і що хоче залишитися в ЗСА, які він любить, а другий лист був адресований президентові Роналдові Регенові з подібним змістом і проханням допомогти йому.

Після майже 24 годин відсутности Андрей повернувся додому, але його втеча і листи викликали оживлену діяльність дипломатичних представників обидвох країн. Державний департамент хотів знати справжні наміри юнака і вимагав зустрічі з ним, совєтські дипломати у Вашінгтоні категорично відмовлялися від такої процедури.

У четвер питання розв'язалося, коли А. Бережков на міжнародному летовищі Даллес, від'їжджаючи до Совєтського Союзу зі своїми батьками в присутності офіційних представників Державного департаменту, заявив: „Я хочу від'їхати додому, а не залишатися тут", — додаючи, — „Я не відчуваю жадного тиску і я говорю те, що я думаю і те, що хочу сказати". Він сказав, що листи — це шахрайки.

Після цих слів юнака високий совєтський представник Олег Соколов відповів на завваги офіційних представників Державного департаменту, що заява юнака ясно вказує на його бажання повернутися додому з батьками.

Державний департамент у своїй заяві сказав, що А. Бережков виїхав до Москви разом зі своїми батьками. Державний департамент задовільнився заявою Андрея і вважає, що він виїжджає до Совєтського Союзу з власної волі. На цій основі справа А. Бережкова вважається вирішеною остаточно.

В СССР міняють програму виховання молоді

Москва. — Як інформує совєтська газета „Труд", в новім навчальнім році, який розпочинається в Совєтському Союзі 1-го вересня, всесоюзне міністрство шкільництва і виховання наказало ввести додатковий предмет у шкільну програму, а саме розпочати для учнів 16 і більше років виклади про „фізично-психологічні основи людських зносин". Експериментально цей предмет був введений в деяких школах СССР у двох минулих роках, але тепер він став обов'язковим.

Газета натякає, що повідомлення міністерства освіти викликало деяке застереження і спротив зі сторони батьків та вчителів. Не зважаючи на численні листи до міністерства і гарячу дискусію на конференції вчителів, Москва постановила таки ввести цей предмет, мабуть як здогадуються західні аналітики підсовєтських відносин, з двох причин: затривоженими інформаціями про

(Закінчення на стор. 4)

Єгипет плянує відновити дипломатичні зв'язки з Москвою

Каїро, Єгипет. — Пресове агентство ЮПІ інформує що єгипетський уряд має намір відновити повні дипломатичні зв'язки з Совєтським Союзом до кінця цього року, без погіршення зв'язків із З'єднаними Стейтами Америки і їхніми західніми альянтами.

Міністер закордонних справ Єгипту Камаль Гассан Алі заявив кореспондентам, що його уряд розглядає можливість підписання додаткових торговельних зв'язків в комуністичнім бльоком, включаючи також можливість закупу більшої кількости совєтської зброї, особливо протилетунських ракет, бойових гелікоптерів, танків тощо.

Згаданий міністер вважає, що у закордонній політиці не повинно існувати суперечностей і кожна країна має право, згідно з її бажанням, нав'язувати зносини з будь-якою країною світу, не зважаючи на ідеологічні чи інші різниці у політичному устрою. Для прикладу він поставив Югославію і до певної міри Румунію, які втримують дипломатичні зв'язки з соціялістичними і так званими „капіталістичними" країнами світу без страху, що таке поступування може захитати їхню власну політичну й державну систему. Алі висловив сподівання, що Москва і Каїро обміняються амбасадорами ще до кінця цього року для взаємної користи Єгипту і СССР.

Це вже другий випадок виступу високого єгипетського речника, який говорить на тему нав'язання відосин з Москвою і це ще один доказ політичного напрямку теперішнього єгипетського уряду президента Госні Мубарака. Як відомо, покійний президент Анвар ель-Садат у вересні 1981 року викинув з Єгипту совєтського амбасадора Ніколая Плайкова та зірвав всякі дипломатичні зв'язки з Москвою. Після атентату на президента А. Садата ці зв'язки повільно, але систематично поправлялися, але до виміни амбасадорами ще не дійшло.

Покищо ще не відомо, яке становище до цієї справи займе Уряд ЗСА, який покищо тільки приглядається до змін в єгипетській політиці.

КОНҐРЕСМЕНИ ЗСА ЗУСТРІЧАЛИСЬ З ЯРУЗЕЛЬСКИМ

Варшава, Польща. — У середу, 17-го серпня, чотири американські конгресмени зустрічалися з польським лідером генералом Войцехом Ярузельским і провели двогодинну розмову. Це була перша розмова лідера польської комуністичної партрії та уряду з американською делегацією від часу проголошення в Польщі військового стану 13-го грудня 1981 року.

Зустріч співпала зі закликом підпільного лідера забороненої профспілки „Солідарність" Збігнєва Буяка до всіх поляків приєднатися до робітників корабельні в Ґданську провести сповільнення праці наступного тижня.

Конгресмени відмовилися коментувати розмови, але інші особи, які були присутні на розмовах, заявили, що польський прем'єр наполягав на знятті американських торговельних санкцій проти його країни.

„Ярузельскі був надзвичайно безпосереднім. Він говорив найбільше", — сказала одна офіційна особа.

Американську делегацію очолював конгресмен Кларенс Лонг. Делегація прибула до Польщі для ведення переговорів про польські торговельні та фінансові справи.

„Ми почули погляди прем'єр-міністра, і він дав нам багато пропозицій. Я думаю, що ми повинні пересіяти їх перед тим, як коментувати їх", — сказав Лонг.

Ярузельскі скасував військовий стан 22-го липня, але заборонена профспілка „Солідарність" нарікає, що скасування військового стану було лише пропагандивним жестом. Більшість обмежень громадянських прав військового стану залишилися в силі, а інші були додані або посилені новим законодавством. Адміністрація президента Роналда Регена заявила, що вона почекає і побачить, як перехід до цивільної влади в Польщі здійснюється перед тим, як знімати санкції.

Польська партійна газета „Трибуна люду" писала, що Польща втратила 13.3 більйона долярів у 1982 році в результаті економічних санкцій західніх країн. А втрати на 1983 рік газета оцінює на щонайменше 7,5 більйона долярів.

ЗСА відкидають обвинувачення Франції

Вашінгтон. — Адміністрація президента Роналда Регена в середу, 17-го серпня, заперечила коментарі президента Франції Франсуа Міттерана, в яких він критикував американські дії відносно Чаду.

Як відомо у статті, надрукованій у вівторок, 16-го серпня в газеті „Ле Монд" Міттеран висловив своє незадоволення з, як він висловився, тиску ЗСА на Францію виступити своїми військами в Чаді проти лівійського нападу. Президент Франції висловив також своє незадоволення тим, що американці не консультувалися з ним перед тим, як посилати свої розвідувальні літаки типу АВАКС у цей район разом з ескортом винищувачів типу Ф-15 та іншими допоміжними силами.

„Ми просто відкидаємо термін „тиск", — заявив речник Білого Дому Лері Спікс у середу в Санта Барбара, де відпочиває Президент.

„Ми консультувалися повністю кожного дня з усіх пробем з багатьма французькими офіційними і військовими особами на найвищому рівні", — сказав Спікс. Таку саму заяву зробив у Вашінгтоні речник Державного департамнету Ален Ромберг.

Відносно посилання розвідувальних літаків АВАКС Ромберг сказав: „Літаки АВАКС були послані згідно з попередніми консультаціями і з повного відома високих французьких офіційних осіб", хоч Міттеран заявив у газеті „Ле Монд", що про цей крок американців він довідався з газет.

Речник Адміністрації пояснив непорозуміння з президентом Франції так: „Те, що ми бачимо тут — це ще одна спроба Міттерана вести подвійну гру. Він годиться з нами відносно політики, але намагається зробити враження публічно, що він відмежувався від нас".

Офіційні особи Державного департаменту заявили, що Париж і Вашінгтон є у повній згоді відносно необхідності перешкодити Лівії опанувати Чадом, що могло б завдати багато труднощів багатьом країнам цього району.

В СССР ВПРОВАДЖУВАТИМУТЬ ЗМІНИ ОБЕРЕЖНО

Москва, СССР. — Високі особи в совєтській економічній ієрархії заявили на пресовій конференції в середу, 17-го серпня, в Москві, що економічні зміни, запропоновані совєтським лідером Юрієм Андроповом будуть впроваджуватися обережно і в такий спосіб, щоб посилити централізоване економічне плянування.

Два дні після того, як Андропов заявив перед ветеранами партійного керівництва, що час „половинчатих заходів" в економічній реформі пройшов, головні офіційні особи, які повинні відіграти основну ролю в проведенні цих змін в совєтській економіці, заявили, що совєтська економіка в основному здорова, і нічого в змінах не вимагатиме будь-якого розриву з минулими традицією і практикою.

Між іншими справами, офіційні особи під керівництвом голови державної комісії плянування Ніколая Байбакова, заявили, що експериментальний плян Андропова з метою дати керівникам окремих підприємств більше прав на місцях буде йти в парі з посиленням загальної ролі центральних планових орагнізацій.

Ці ж самі офіційні особи заявили на пресовій конференції, що заходи проти прогульників, дармоїдів і пияків охоплять невелике число осіб і будуть застосовуватися стримано і обережно. Картина стану економіки Совєтського Союзу виглядала на пресовій конференції набагато привабливішою, ніж у виступі Андропова.

Байбаков, який був назначений головою комісії плянування 18 років тому Леонідом Брежнєвом, постійно підкреслював, що зміни впроваджуватимуться обережно. Він також сказав, що було б помилкою вважати, що більша автономія на окремих підприємствах послабить центральну контролю, більша автономія на місцях „посилить ролю центрального плянування", — заявив Байбаков. Він не пояснив, як це станеться, але інші офіційні особи сказали, що усунення середнього рівня бюрократів прочистить шлях для кращої координації дій між центральною державною комісії плянування та окремими підприємствами.

Як видно з порівнянь виступу Андропова і групи Байбакова вже в теоетичному пляні є різниці та суперечності в підході до нових економічних реформ в Совєтському Союзі. Практичне проведення їх в життя, безумовно не буде простим і легким, якщо насправді совєтські керівники захочуть здійснити такі реформи. Одне є для них ясне — стара економічна система є погана, це всі признають. Але, що зробити, щоб покращити економічний стан — це покищо не ясне ні Андропову, ні Байбакову, ні тим, які дораджують одному і другому.

В Америці

У ЗВІДОМЛЕННІ ДЕПАРТАМЕНТУ енергетики, опублікованому в перших днях серпня ц.р. говориться, що аж 56 відсотків домовласників знизили термостати для огрівання осінньо-зимовою порою до мінімуму, а також літом менше охолоджують будинки в більшості з фінансових причин. Понад дев'ять відсотків домовласників виключають цілковито огрівання нічною порою; 21 відсотків знизують термостати на 5-6 ступенів. Найбільш огрітим будинками є великі комлекси фінансовані федеральними, стейтовими чи міськими урядами, бо ті, у яких не живуть домовласники, а будинаками опікуються наймлені люди.

ДОСЛІДНИКИ НАЦИСТСЬКОЇ діяльности і політичні спостерігачі звернули увагу, що „різник Ліону" Кляве Барбі, який під час гітлерівської окупації Франції був шефом ґестапо в місті Ліоні, отримав спеціяльну охону і опіку американської розвідки після Другої світової війни і ним більше опікувалися, як наприклад, іншими подібними нацистськимє злочинцями. „Я не думаю, що є ще інший випадок подібний до Барбі". — заявив кореспондентам речник Департаменту справедливости Ален Раєн під час інтерв'ю на телевізійній сітці Ей-Бі-Сі у програмі „Ґуд морнінг Америка". Загально думають, що справа Барбі буде ще довго валкуватись на сторінках преси і її напевно використає Москва для антиамериканської пропаганди і посилення розшуків за „воєнними злочинцями" серед національностевих груп в ЗСА, які є антикомуністами.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН має в пляні збільшити число американських військових дорадників в Ель Сальвадорі, не переходячи числа 55 осіб. Речники Уряду заявили кореспондентам, що збільшення американської військової допомоги для Ель Сальвадору вимагає також збільшення числа дорадників, а зокрема інструкторів, завданням яких є перевишколити сальвадорців і навчити як вони повинні орудувати цією модерною зброєю. Сальвадорська армія потребує також вишколу летунів для розвідчих і бойових гелікоптерів.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ здоров'я і громадської обслуги Марґарет Геклер заявила, що вона дала зарядження, на підставі нового закону схваленого Конгресом ще перед вакаціями і підписаного президентом Роналдом Регеном, виплачувати більші допомоги з програми медікер для тих осіб, які є терміново хворі, або потребують постійної опіки в хаті. Програма є експериментального характеру і триватиме три роки. Досі програма медікер виплачувала для цієї цілі допомогу особам аж до висоти 4,232 доляри. Згідно з теперішньою програмою медікер може виплачувати більше, а саме 6,500 долярів на особу. М. Геклер підтримувала від самого початку таку програму Президента, яка на її думку, значно дешевша від перебування пацієнта у шпиталі.

СПІВРОБІТНИКИ ПРЕЗИДЕНТА Роналда Регена кажуть, що республіканський комітет для перевибору Р. Регена на Президента внесе вже 15-го жовтня ц.р. формальні документи до виборчої комісії для свого кандидата і проголосять склад виборчого комітету; 1-го листопада Президент представить комісії вимаганіл документи, а в половині листопада, зараз після повороту Р. Регена з поїздки по країнах Азії, Президент виступить на телевізії і формально проголосить свою кандидатуру.

ТЕПЕРІШНІЙ СПЕЦІЯЛЬНИЙ висланник Уряду на Близький Схід Роберт МекФарлейн правдоподібно залишить скоро свій пост, бо він має більшлі політичні амбіції, а саме, він хоче кандидувати до Палати Реперезентантів з Тексасу і тому йому дуже залежить на позитивній розв'язці близькосхідного питання, головно справи виведення військових частин Ізраїля, Сирії і Палестинської Визвольної Організації з Ливану. Таке полагодження справи спопуляризувало б його ім'я в очах американців, а зокрема виборців в Тексасі.

У світі

ПОЛІЦІЯ ЗАХІДНОНІМЕЦЬКОГО міста Кайзерсляв-терн повідомила в середу, 17-го серпня, що після боксерських змагань в цьому місті, два польські боксери вирішили не повертатися до Польщі. Німецькі власті дозволили боксерам залишитися в Західній Німеччині, одному дали політичний азиль, а другий його не потребує, бо є німецького походження. Спортова аґенція подала прізвища боксерів, ними є 23-літній легковаговик Андреас Данєляк і боксер середньої ваги 22-літній Ричард Костов. Обидва боксери належали до дружини з міста Катовіце, яка приїхала на товариську зустріч з місцевою дружиною, яка святкувала своє 50-ліття.

ЗІ СТОЛИЦІ ТУРЕЧЧИНИ повідомили в середк, 17-го серпня, що американський астронавт Джеймс Ирвін, який літав навколо місяця в 1971 році, повернувся знову під гору Арарат у східній Туреччині, де він при падінні був ранений минулого року, пробуючи розшукати рештки човна Ноя. Офіційні особи ЗСА говорять, що 53 літній Ирвін з групою 18 альпіністів почали сходження на гору Арарат з міста Ерзрум, до якого група прилетіла з Анкари у вівторок. Група Ирвіна розшукує залишки човна Ноя, який, згідно з біблійними розповідями мав осісти на горі Арарат. Декілька інших американських груп, а також групи з інших країн шукають рештки човна.

ОФІЦІЙНІ ОСОБИ Адміністрації президента Роналда Реґена повідомили в середу, 17-го серпня, що Сирія дещо послабила свій опір ливансько-ізраїльському договорові про виведення чужинецьких військ з Ливану, погодившись розглянути разом з американськими представниками пункт за пунктом запропонований плян виводу і саму угоду.

НА ЗНАК ПРОТЕСТУ проти відвідання Бейруту міністром оборони Ізраїля Моше Аренсом і привітання його християнськими лідерами Ливану прем'єр-міністер Ливану Шафік аль-Ваззан загрозив резиґнацією і відмовився виконувати свої урядові обов'язки в середу, 17-го серпня на другий день після перебування Аренса в Ливані. У перший день перебування Аренса, аль-Ваззан перебував у себе вдома і відмовився відповідати на телефонічні виклики.

БІЛЯ 1,200 ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В СОЮЗОВОМУ ДНІ ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОЇ ОКРУГИ

Філядельфія, Па. (с.г.). — День УНСоюзу, що відбувся в неділю, 14-го серпня ц.р., заходами Управи Окружного Комітету на посілості УСО „Тризуб" в Горшамі, Па., був під кожним оглядом найбільш успішною імпрезою тут у цьогорічному вакаційному часі. Коли брати під увагу, що останніх кілька тижнів температура доходила до 100 ступенів, то неділя була вимріяною з температурою біля 80 ступенів Фаренгейта.

Коли говорити про влаштовування Союзових Днів Філядельфійською Округою на „Тризубівці", то це вже третій раз підряд відбулося таке свято, але ніколи раніше не було гостей більше як 800 осіб. А цей рік дописав, бож біля 1,200 осіб прибули на цю чудову „Тризубівку", щоб спільно, як одна велика союзова родина відзначити ювілеї союзових видань, яким і був присвячений цей день, а саме: 90-річчю найстаршого у вільному світі українського щоденника „Свобода" 50-річчю „Українського Тижневика" і 30-річчю дитячого журналу „Веселка".

Серед учасників були теж члени Українсько-американського громадського комітету Філядельфії, які підтримують кандидатуру республіканського кандидата на мейора Філядельфії, Джана Ігена. Комітет цей очолює головний радний й республіканський діяч Іван Одежинський.

(Закінчення на стор. 3)

Після вручення датків голові УСО „Тризуб" інж. І. Чижовичеві (другий справа): зліва — В. Пастушок, д-р Б. Гнатюк, У. Дячук, С. Гавриш, І. Данківський і В. Сохан.

Інж. І. Чижович дякує У. Дячук за чека на суму 1,000 дол.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Партизанка проти СССР

В усіх газетах світу багато пишеться про комуністичних партизанів у різних демократичних чи диктаторських, але протисовєтських країнах. Зате рідше зустрічається аналітичні статті про партизанів проти комуністичного режиму, насадженого за спонукою з Москви і з її безпосередньою чи посередньою участю. У тижневику „Н. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 8-го серпня ц. р. можна знайти обширну статтю п. з. „Воїни партизанки — тепер Кремль відчуває вогонь". У цій статті є докладні дані про турботи кремлівських володарів із ворожими їм партизанами, турботи тим більші, що цей протикомуністичний і протисовєтський рух не вгасає, а набирає на силі.

Авторитетний автор звертає увагу на цікаве явище. Мовляв, ще 10 років тому говорилося про „визвольні рухи", „визвольні війни", і таким гаслом „визволення" прикривалося режисеровану і керовану з Москви партизанку в країнах, де створилась була найкраща коньюнктура для переведення такої „визвольної" акції. Але населення „визволених" країн прозріло. Як довго можна людей обдурювати?! Народна приповідка, що „Кожний патик має два кінці" виявилася правдивою і в даному випадку.

Конкретно — найбільша і безпосередньо проти совєтської армії звернена партизанка є в Афганістані. Пророчим виявилося передбачування, що Афганістан стане для Совєтського Союзу „американським В'єтнамом". Від 1979 року СССР вислав на приборкання опозиційного руху в Афганістані вже 105,000 війська (часто відтягаючи відтіль здеморалізовані частини і заступаючи їх іншими) і за той час згинули у тій країні понад 5,000 совєтських вояків, десятки тисяч були поранені. ЗСА не заперечують, що вони присилають здебільша за посередництвом Єгипту зброю і виряд партизанам, що їх випадові бази лежать в Пакістані. Щоб остаточно завести там „спокій", тобто знищити тамошню партизанку, треба б за обрахунком фахівців півмільйона війська. Безоглядне бомбардування з літаків „заражених" партизанкою сіл і міст тільки підсичує ненависть автохтонів до наїзників та відштовхує від СССР мусулманський світ.

В африканській Анґолі, де державне військо нараховує 80,000 вояків, у тому числі яких 20,000 імпортованих з Куби Фіделя Кастра, партизани охоплюють кругло 35,000 бійців, з того половина добре зорганізована, вишколена й важко озброєна. В останньому часі тамошніх партизанів підтримує сусідня Південноафриканська республіка. Ідейним підложжям партизан є племінний патріотизм.

У Камбоджі, частині колишнього Індо-Китаю, інвазія підтримуваних Совєтським Союзом комуністичних в'єтнамців створила в реакції сильну партизанську дію, підтримувану комуністичним Китаєм. 45,000 тамошніх партизанів поділені на три групи, які в останньому часі координують свою акцію.

В африканській Етіопії, де „марксистські" бунтарі скинули з влади останнього тамошнього монарха Гайлє Селяссі, 13,000 реґулярного кубинського війська і кількасот совєтських старшин „дорадників" не всилі впоратися з партизанами, які мають свої бази в сусідній Сомалії. Провінція Ерітрея все ще є хронічним бойовищем між державним військом і партизанами.

У Мозамбіку над Індійським океаном, який став „марксистським" у 1975 році постав збройний повстанський рух Національного резистансу Мозамбіку, який має коло 10,000 бійців і довів до загину біля 2,000 державних вояків. Врешті проти уряду Нікараґуа, яка стала головною базою комуністичних партизанів проти Ель Сальвадору, воюють ворожі режимові партизани, підтримувані сусіднім Гондурасом і Америкою. Президент Реґен ствердив, що йдеться у цьому бою не про Ель Сальвадор, а про всю Центральну Америки. Для цієї справи Реґен покликав двопартійну комісію під проводом Ґенрі Кіссінджера і тепер ніби йдуть там „розмови" між американським висланником Ричардом Стовном та лідерами партизанів.

Москва організує і фінансує експорт комуністичної революції — але це коштує їй не тільки більйонові суми, але й загострення міжнародних відносин зі Заходом та провокування контрпартизанського руху. Це одна з головних причин, чому Москва не хоче нової великої війни. Час від часу можна вичитати вістку, ніби в Кремлі є прихильники відкликання військ з Афганістану і прикорочення експансії в Африці та Центральній Америці. Покищо совєтський експансіонізм продовжується. Але остаточно збанкрутувало гасло „визвольних воєн" і зростає число держав, які на різний лад і на різну міру сприяють та підтримують партизанський рух у країнах, які опинилися у совєтській „сфері впливів".

Микола Бараболяк

В УКРАЇНІ НИЩИТЬ ХЛІБОРОБА СИСТЕМА, ТУТ МАШИНА

Хлібороб живе близько землі, джерела життя. Він годує нас і в тому його сила і вагомість. Совєтська система знищила селянина-хлібороба, перемінила його у робітника і тим укоротила собі джерело життєдайного прибутку. Не заступила його зовсім машинами. Затримала більшість сільського населення на селі, щоб не перевантажити міста. Совєтська система випродукувала суперсофістиковані ракети, але дуже нікудишні трактори і комбайни. І український колгоспник і радгоспник дальше частинно орудує косою і серпом. Але вигодувати своїми продуктами міщухів він змоги не має, система не дає.

В Америці хліборобів усього 4 відсотки населення. А цих 2,4 мільйона фармерів годує націю. І не то годує, а перегодовує, бо продукує забагато. Один фармер годує майже сотню людей. Та й ще годує чужинців по цілому світі. І продає, де може, на світовому ринку, а коли не продасть, то заповнює надміром продукту державні шпихліри. Тому що в ЗСА існує надпродукція сільсько-господарських продуктів, ціна на них низька, і продуцентові іноді не вертаються кошти продукції. А ці кошти дуже високі. Один фармер може обробити машинами більше поля, як його посідав колись великий землевласник-поміщик на наших землях. Але машинерія дуже дорога, бо робітник, що її продукує у місті, високоплатний. Хлібороб задовжується, бо з продажі продуктів не може сплачувати заборгування на машинерію. А без його продукції держава пропала б. Тож держава рятує ситуацію: платить за утримування землі облогом; купує у хлібороба продукти, які він не має змоги збути поcяк-так добрим, цінам на вільному ринку.

Цього року держава видала на цю ціль 21,8 більйона долярів. Це одна з причин дефіцитового бюджету. Тому Департамент хліборобства взявся на хитрощі: замість платити хліборобам долярами, платить їм продуктами. (Програма PIK — Payment in Kind). Фармер з державних шпихлірів дістає тільки збіжжя, бавовну, чи інші продукти, без уваги на це, скільки він зобов'язався не продукувати. Держава робить на тому бизнес, позбуваючись частини своїх припасів, бо їх маґазинування дуже коштовне. Бо яких то припасів держава не має? У державних засіках є 3.4 більйона бушлів кукурудзи, 1,3 більйона бушлів пшениці, 1,6 більйона фунтів сухого молока, близько більйона фунтів сиру, всяких горішків, медочку і всього прочого на біля 25 більйонів долярів. Є в Америці люди голодні на ці продукти; читали ми в пресі про роздачі сира. Але не можна безкарно давати даром іду нужденним у капіталістичній системі. Їм дають готівку (купони), щоб купували речі на ринку, щоб не впала ціна, бо це остаточно знищить хлібороба. А його треба конечно втримати на фармі.

Машина наробила Америці лиха: зразу вигнала хліборобського робітника до міста, бо фармер зумів без його допомоги впоратись із роботою. Хліборобський робітник пішов шукати праці в місті. А що їх наплило до міст забагато, то вони поповнили листи безробітних і тих на „велфері". Але чи і сам фармер не опинився урешті на велфері? Бо чи це не „велферизм" платити фармерові за те, що він ні оре, ні сіє, ні збирає, а від держави готівку, або продукти збирає?

Але для багатьох фармерів і того не досить. Тиснуть борги за машини. Щоб їх сплатити деякі фармери мусять позбуватись частини землі. А на землю є купці, хоч нині як не поплатне фармерство. Бо щораз більше у світі голодних хліба, і на цей продукт збут завжди буде. Фармерування теж нагода для шахрайств; не працювати, а гроші інкасувати. Фармеруванням зачинає інтересуватись великий бизнес, великі фірми: останніми часами „фармерами" стали такі фірми як забезпеченеві „Пруденшел", „Метрополітан Лайф" „Еквітабл-Лайф Іншуранс", з інших „Шелл Оіл Ко", „Теннеко". Будуть ці „фармери" наразі збирати гроші за нефармування, а колись візьмуться і до того діла, коли ціни підуть угору. Тільки найти добрих відборців. Таким був СССР, доки Картер не „покарав" їх ембарґом. Ми ледве впросились назад у бизнес з ними.

Слідкуєш за тими процесами і думаєш: кудою прямує світ? Роля хлібороба — незаступима. Земля годує та до неї треба відноситись з любов'ю, про неї треба дбати, нею піклуватись, а не комерційно експлуатувати. Хліба доброго не буде без доброго, закоханого в землі хлібороба. Йому відібрали землю насиллям в Україні. В Америці, цій новітній, після України, житниці світу, виглядає, таку ж шкоду наносить клята машина. Праця на ріллі приносить вдоволення і щастя людині. А машина спроквола відсуває людину від праці на ріллі, та й від іншої продуктивної праці. І ростуть шереги безробітних, ледащих.

Криза в житті хлібороба в Америці насуває сумні мислі. Тут машина, там система. Біда. І ще одна настирлива думка: як ми були б розв'язали аграрне питання у вільній Україні, коли б не большевики? Вони зіндустріялізували Україну коштом голоду хлібороба. Ми залишили б були усе по-старому? Залишили дрібні романтичні сільські господарства? Хліборобство-складна справа.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про різні способи політичної боротьби

У літніх місяцях, коли життя таки сповільнило трохи своє темпо, притихла навіть загоріла боротьба наших політичних партій. Тут і там, щоправда, і в дальшому можна вичитати взаємні лайки, тут і там навіть у літньому затишку проходять палкі дискусії, але, на щастя, немає принаймні ніяких драстичних випадків, які б потрясли цілою українською громадою.

Але літо скоро вже промине, всі повернуться до міст і своїх організаційних домівок, за порогом стане СКВУ, і грозить небезпека, що ми будемо на тому самому місці, де були зимою-весною: безперебірчивої взаємної боротьби, з бажанням за всяку ціну образити інакодумаючого і радіти, коли „наші горою".

Якщо нам це доконче потрібне для нашого спільного життя, то може б, однак, змінити трохи тактику, хоча б вже ради того, щоб не повторюватися у безконечність.

Із цією метою добре було б поглянути на інших, бож політичні непорозуміння не є ніяк українським винаходом, а існують постійно майже в кожному народі, який немає тоталітарного режиму.

Розуміється краще не брати прикладу з політичної боротьби в Ірляндії, чи Ливані, але пошукати ближче, от хоча б в Бруклині.

Минулого місяця читали ми в „Ню Йорк Таймсі" про спосіб, у який у Бруклині полагоджують свої непорозуміння жиди. Там ідуть жваві непорозуміння поміж двома ортодоксальними сектами — Любавічер і Сатмар. У висліді цих непорозумінь, які ідуть вже довший час, тепер уже двічі Сатмар схопили рабинів із секти Любавічер і зголили їм бороди, що їх жиди, члени цієї секти постійно носять. Хоча це спосіб досить неповажний, але все ж кращий, як публікування у пресі нагінок з фальшивими фактами і взаємним очорнюванням ворогам на радість.

Біда лиш у тому, що в нас обмаль політичних провідників, які мають довгі бороди...

О-КА

Цвіт акації

Петрові минуло всього одинадцять років життя; це був худий, виснажений голодом підліток. Він поволі посувався узбіччям Святошинського шосе в напрямі Києва. Треба було бути обережним. Столиця була довкола оточена міліцією і військом, і кожного, хто зближався до неї, арештували і відводили конвоєм на товарову станцію Святошино і затикали до вагонів. На другий день ці вагони, напаковані голодними і напівживими людьми, зникали. Це був 1933 рік.

Петро про це знав від мами, бо в цей саме спосіб, ще восени 1932 року зник його тато. Треба було бути обережним і посуватися непомітно.

Коли він зблизився до першої трамвайної зупинки, що провадила до Києва, Петро побачив великий натовп людей, оточений військом. Він на мить забув про голод і втому. Треба було якнайскоріше віддалятися від цього місця, яке нагадувало йому ще не так давню подію, коли він з татом заганяв до стайні худобу. Худоба не хотіла йти досередини, пробувала втікати, щоб ще бодай трохи побути надворі — на свободі. Між тією худобою і цими людьми була, однак, різниця. Худоба не була оточена людьми в сірих одностроях, які немилосердно штовхали й били немічних дітей і жінок, заганяючи їх до вагонів. Зойк натовпу не був голосний і пронизливий, радше притишений, благаючий. З грудей сотень людей виривався стогін: „Хліба"... А довкола стояло військо з наїженими багнетами й озвірілий крик: „Пашол!" і брудна московська лайка заглушувала зойки натовпу.

Відійшовши на віддаль, коли не було вже чути плачу дітей і московської лайки, Петро відчув якусь невиясненну полегшу. Може там, в місті, вже не буде того чути. Він не знав до кого вдатись у місті і що його там чекає, але він добре запам'ятав слова мами: „Іди, синку, до міста, там є наш хліб... Рятуйся!". І мама замовкла. В жовтому налитому лиці мами її запалі вглиб очі виявляли останній блиск життя. Треба було лишати маму і йти геть — в чужий і невідомий йому світ.

Невеличкий потік і гущавина кущів і дерев стали для нього, мов оазою. Десь далеко ледве було чути приглушений загадкований рух міста. Поклавшись на траву, Петро заснув. Насвітанку липневе сонце збудило його і він вперше відчув якусь неприховану радість: так, це він, ще живий, а тривожний сон був лише сон.

У повітрі запахло медом, а над ним бреніли бджоли, збираючи мід з рясно цвітучих акацій. Раптом виникла думка і він почав обламувати галузки акації й жадібно їсти запашний цвіт. Досхочу наївшись, він з поспіхом почав напихати ним кишені, пазуху...

Зайнятий збиранням цвіту, Петро не зауважив, що коло нього стояло двох міліціонерів, які відвели його на міліцію, де вже було більше таких як він. Все це були діти або підлітки, яких

(Закінчення на стор. 4)

Ю. А. Луців

СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

II.

Відносно чистоти мови, то тут є великі затереження, бо не скрізь і не всі користуються єдиною літературною мовою. В Україні ця мова зрусифікована і в письмі теж доводиться користуватися таким же правописом із року 1960 та нового справленого з року 1973. На еміґрації домінує правопис із року 1929 т. зв. Харківського правопису, підтвердженого НТШ. Цей правопис уживається в школах, в пресі і в научній роботі. Ним же користується освічена верства поселян, хоча в розмовній мові бувають різні впливи чи то країн, сусідуючих з місцем народження в Україні, чи мов країн поселення. Очевидно поселяни, а особливо їхня молодь теж наражені на асиміляційні впливи і затрату рідної мови. На тему засмічення української мови в Америці надрукована цікава стаття Петра Одарченка, де він відмічає русизми, які найбільш шкідливо навіть тут, в Америці, впливають на українську мову. Про впливи американізмів надруковано теж ряд цікавих статтів, а в тому й у педагогічному журналі „Життя і Школа" за 1976 рік. Немало праць було поміщено в періодичній пресі, але нашою ціллю вказати не тільки на русифікаційний стан української мови під совєтським режимом, але й показати аналітично, на фактах, у чому полягає та русифікація.

Русифікація української фонетики під совєтами

Почнемо від азбуки. Совєтський правопис не визнає букви „ґ" і тому повстають такі дивовижі, як от чужинецькі імена передані по-російськи. Ось кілька взірців — Хельсінкі замість Гельсінкі; Гватемаля замість Ґватемаля; Гібралтар замість Ґібральтар; гава замість ґава; газда замість ґазда; галон замість ґалон; галоп замість ґальоп; Ханой замість Ганой; Хасан замість Гасан; Хайдарабад замість Гайдарабад та багато інших. Як видно із поданих взірців, то не тільки букву „ґ" виелеміновано в русифікаційних цілях, але й подано кальки із російської мови на місце букви „г", подаючи зовсім без потреби „х". Значить, залишиться єдине вияснення — тому що в російській мові немає букви „г", яку в певних випадках передається із чужих мов як „х", тому треба було й українцям це накинути при правописі чужих слів.

Не йнакше й з голосівками, які в українській мові передаються фонетично а в російській етимологічно, наприклад, „Москва" вимовляється по-російськи „Масква", „вода" як „вада" тощо і саме тут учителі з Росії калічать українську мову по містах, накидаючи нам свою вимогу. Те саме відноситься й до шелестівок, наприклад, „гора" по-російськи вимовляється „гара", отже так вони русифікують і нашу мову, що замітно на музичних пластинках, награних в Україні „мовними каліками".

Про правопис чужих слів в українській мові вже згадано, але треба ще додати такі слова як „ідея, історія, індустрія, Шіллер, Діккенс, Мехіко, що в українській мові передаються тільки буквою „і" за виїмком слів „Америка", „Африка", „Британія", „Париж", „Єгипет" та ще декілька. І саме цікаве, що чим частіше відвідувачі з підсовєтської України вимовляють „і" у всіх випадках, наприклад „Амеріка" „Афріка", „Брітанія", „Паріж", „Єгіпет" і т. п.

Ортографія

Основою не тільки кожного мовника, викладача, студента, але й звичайного громадянина, при навчанні чи справдженнях української мови — служать словники. Ортографія чи навіть самі слова в словниках на Україні в дану пору зрусифіковані, а то й чисто російські. Низка поданих тут слів буде найкращим, цьому, доказом. Тому, що вже подано взірці на „ґ і „г" — слова з тими буквами оминено. „Аванложа" — має бути „аванльожа", „авіатор" — „авіятор", „азіат" — „азіят", „батарея" — „батерія", „Ватікан" — „Ватикан", „вертикаль" — „вертикаля", „джентльмен" — „джентлмен", „льотчик" — „літун", „паровоз" — „паротяг" та багато, багато інших слів — усіх не перелічити.

Русифікація відмінків у частинах мови:

Перш усього треба відмітити, що в підсовєтській Україні викинено шостий — кличний відмінок на взір російської мови. Замість кликати — „Іване, ходи сюди!", „Катрусю, біжи ж до нас!", „Добродію, поспішайте!" тощо в Україні вживають — „Іван, ходи сюди!", „Катруся, біжи ж до нас!", „Добродій, поспішайте!" тощо. Яка це нісенітниця і як до того важко привикнути годі висловити. Всі

(Закінчення на стор. 4)

Іван Боднарук

400 РОКІВ ГРИГОРІЯНСЬКОГО КАЛЕНДАРЯ

Слово „календар" походить із латинської мови. Первісно означало воно боргову книжку позичальників, які на календи, себто в перший день кожного місяця, виплачували відсотки. Але календар, як поділ року на дні й місяці, ще давніший і поширений у всьому світі. Його знали вже навіть доколюмбійські ацтеки. Римський найдавніший календар походив від Нуми Помпілія, який орієнтувався не на сонце, а на місяць, і мав 355 днів, поділених на 12 місяців.

У 43-му році перед народженням Христа Юлій Цезар у римській державі впровадив календар, який скоро прийняв увесь християнський світ. Але той т. зв. юліянський календар уже в XVI сторіччі різнився на 10 днів від соняшного року. Кожні три роки повинні були мати 365 днів, а четвертий, переступний рік, 366. Одначе, юліянський календар був на 11 і 1/4 хвилини довший від соняшного, тому Папа Григорій XIII зреформував його 5-го жовтня 1582 року. Буллою з 24-го лютого наказав уважати день 5-го жовтня 1582 року за 15-го жовтня.

Прийнявши християнство з Візантії, Русь-Україна прийняла й календар юліянський. Григоріянський календар прийнявся відразу в Італії, Еспанії і Португалії. Рік пізніше прийняла його католицька частина Німеччини, а німецькі протестанти завели в себе той календар аж 1700 року. В Англії і Америці трималися юліянського календаря аж до 1752 року. Григоріянський календар був прийнятий опісля в усіх католицьких країнах, але Греція і православні країни далі трималися юліянського календаря; щойно після Першої світової війни й вони прийняли григоріянський календар.

Польща ввела григоріянський календар 1583 року, але король Стефан Баторій грамотами з 1584, 1585 і 1586 років дозволив православному населенню притримуватися юліянського календаря. Не зважаючи на це, польський львівський архиєпископ Соліковський рішив силою примусити православних українців у Львові святкувати за григоріянським календарем. Це довело до голосних подій, які вкрили ганьбою польський клер. Українці нового календаря прийняти не могли й не хотіли, бо патріярх Єремія гостро осудив реформу календаря, як „латинську „прелесть і беззаконіє". Соліковський рішив перевести справу насильно і брутально. Цю подію з подробицями описав Л. в „Америці" в статті „Бурхливе Різдво у Львові 1583 року".

У навечер'я Різдва Христового в 1583 році, коли в Успенській церкві при Руській вулиці у Львові почалася Служба Божа, до церкви вдерлася з криком озброєна юрба, а з нею були й деякі ксьондзи. Вів її брат львівського архиєпископа Войцєх Соліковскі.

Старенький священик заступив їм дорогу. Юрба силою вивела його надвір, замкнула двері на ключ, а на дверях прибила печать львівського архиєпископа. Опісля товпа пішла до манастиря св. Юра, де саме два священики з дяками відправляли на середині церкви молитви. Штовхаючи людей, товпа вигнала їх враз із священиками з церкви, запечатала церкву та заборонила її відмикати та в ній правити. З-під церкви пішла юрба з диким вереском і криком до церкви Благовіщення при вул. Казимирівській, де старенький священик Гавриїл відправляв Службу Божу й уже був по посвяченні Св. Тайн. Стягнули з нього ризи та випхали з церкви його, дяків і всіх людей. Запечатавши церкву, напасники пішли до церкви св. Миколая саме в хвилині, коли о. Яків мав прийняти Св. Причастя. Юрба вдарила пястуками в очі священика, відштовхнула його від вівтаря, здерла з нього ризи, а людей шаблями вигнано з церкви. Те саме сталося у василіянській церкві св. Онуфрія і в церкві Богоявлення (на перехресті колишніх вулиць Панської і Кохановського) з тією різницею, що в останній церкві чекали, поки священик скінчить відправу. Як пише наш львівський літописець, — усі свята й ще три тижні по святах усі православні церкви були замкнені й в них не дзвонили. Православний львівський єпископ Гедеон Балабан з українською шляхтою внесли протест проти насильств Соліковського, і протест мав успіх, бо король Стефан Баторій дозволив православним триматися юліянського календаря.

Пише М. Грушевський у томі VI своєї „Історії України", що в Україні календарна справа набрала пристрасного національного характеру: оборона календаря старого стилю була обороною проти ополячення і скатоличення, а насильства якими Польща хотіла змусити православних до нового календаря, тільки скріпили їх відпорність. „Таке марне саме по собі календарне питання стало справжнім прологом тої релігійної і національної боротьби, яка зросла пізніше. Уніятська Церква разом із східнім обрядом затримала і старий стиль, і нема сумніву, цей факт у великій мірі причинився до того, що греко-католицька Церква в пізнішій Галичині зробилася національною українською Церквою, що зберегла українське населення від сполячення. Змінити греко-католицький час святкування на римо-католицький був не тільки нарушенням української традиції, але було рівнозначним із зміною свого віроісповідання і національности".

Тому невдачею закінчилися намагання завести григоріянський календар у 1917-18 роках в станиславівській українській католицькій епархії за єпископа Григорія Хомишина і в 1930 роках підпольським натиском у православній Церкві в Польщі, проти чого гостро виступала українська суспільність. Новий стиль прийняли тільки частинно українські церковні громади на еміграції. Новий стиль увела Українська Центральна Рада 1-го березня 1918 року для цивільного вжитку; в церковному житті залишився далі юліянський календар.

Календарний рік починався в давній Україні в цивільному житті 1-го березня, а в церковному 1-го вересня, як це було у Візантії з часів Юстиніяна. З 1700 року, з наказу Петра I, на підросійській Україні початок року за західнім зразком перенесено на 1-ше січня.

(Продовження буде)

ЗГАДАЙМО САМІ І ПРИГАДАЙМО ІНШИМ !

ПОВІДОМЛЕННЯ КРАЙОВОГО ГРОМАДСЬКОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ В 1932 - 33 РОКАХ.

Вельмишановні!

Крайовий Громадський Комітет для Вшанування Пам'яті Жертв Великого Голоду в Україні в 1932 - 1933 роках був створений і діє під духовною опікою Українських Церков. У своєму проводі і в своїй діяльності об'єднує тепер понад 70 наших крайових загальногромадських, братських, наукових, професійних, жіночих, молодечих та інших організацій і установ. У своїх повідомленнях і зверненнях у пресі, Комітет уже інформував про головніші із багатьох запланованих ним актів і акцій, щоб ЗГАДАТИ САМИМ І ПРИГАДАТИ ІНШИМ той найжахливіший в дотогочасній історії людства пляново зорганізований та брутально переведений народовбивчо-голодоморський злочин Москові супроти поневоленого нею Українського Народу 50 років тому, жертвою якого впало понад СІМ МІЛЬЙОНІВ українських дітей, жінок і чоловіків.

До головніших із тих акцій, підготова до яких уже є в повному ході, належать:

- Велика крайова демонстрація та Меморіяльний концерт у Вашінгтоні в неділю, 2-го жовтня ц.р.;
- Найширша інформаційна акція серед законодавців та закордонних дипломатичних місій у столиці країни;
- Підготова відповідних інформаційних матеріялів для наших громад, щоб вони використали їх у місцевій пресі;
- Підготова та публікація відповідних документальних матеріялів про Великий Голод у доповненні до тих, що їх заповіли та підготовляють інші.

Є ще ряд інших можливих акцій як: виготовлення відповідних звідомлень про Великий Голод для використання радієвими і телевізійними стаціями у їх передачах, конференції про Великий Голод з участю визначних науковців, експертів з ділянки історії сталінської доби та живучих свідків голоду. Здійснення усіх акцій вимагає значних людських, а передовсім, великих фінансових ресурсів.

Тож і звертаємося до всієї нашої патріотичної Громади із гарячим закликом підтримати працю КГКомітету **масовою** участю у запланованих поминальних імпрезах, та щедрими пожертвами на покриття необхідних видатків, що їх усі ці акції вимагають.

Чеки слід висилати на: Committee on Genocide in Ukraine, c/o UNA, 30 Montgomery Str., Jersey City, N.J. 07303.

За Президію Комітету:

Проф. д-р Петро Стерчо
голова

Проф. д-р Наталія Пазуняк
секретар

За Фінансову Комісію КГКомітету:

Едвард Попіль
голова

Уляна Дячук
заступник голови

УЖЕ ВІДГУКНУЛИСЯ

У відповідь на квітневий і пізніші заклики Крайового Громадського Комітету у справі пожертв на „згадку самим і пригадку іншим" комуно-московського голодоморства України 50 років тому уже відгукнулося чимало наших установ і осіб, передаючи свої пожертви на вказану адресу.

Проголошуємо з подякою перші два списки цих жертводавців.

СПИСОК Ч. І.

По $ 2,000 — Консисторія Української Православної Церкви, Комітет будови пам'ятника през. С. Витвицькому.

$1,000 — Український Народний Союз;

По $ 500 — Українська Православна Федеральна Кредитівка, Ню Йорк; „Самопоміч" Українська Федеральна Кооператива, Ню Йорк; Український Братський Союз, Скрентон; В. Новотна, Ділрей Біч, Фльорида.

$ 350 — Володимир Кос, Кентон, Мд.

$250 — Рада Прихильників УНР, Дітройт;

По $ 200 — Андрій Третяк, Санта Барбара, Каліф.; д-р Іван і Варвара Ярмолич, Дельмар, Н.Й.; Василь Кучкуда, Брик Тавн, Н.Дж.;

$ 150 — о. Володимир Грабець, Аллентавн;

По $ 125 — Іван Головатий, Ню Йорк; Перша Українська Пресбітеріянська Церква, Ірвінгтон, Н.Дж.;

По $ 100 — Владика Василь Лостен, Стемфорд, Організація Державного Відродження України в ЗСА Евстахія Гойдиш, Вестбурі, Н.Й., УКК Відділ Філядельфія; Український Визвольний Фонд в ЗСА; Об'єднання Бувших Вояків УПА в ЗСА; Іван Вівчар, Вестгемптон, Н.Й.; Марія і Володимир Вовк, Міннеаполіс; Роман Шрамченко, Кліфтон, Н.Дж.; Об'єднання Українських Православних Сестрицтв в ЗСА; Іван І. Бек, Дітройт; Марія В. Бек, Дітройт; Іванна Благий, Рочестер, Н. Й.; Об'єднання Вояків Українських Армій, Відділ Філядельфія; Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів, Чикаго; Об'єднання Мистців Української Сцени, Філядельфія; Українське Патріярхальне Світове Об'єднання; Андрій Р. Прадищук, Ню Йорк; Василь і Оксана Гарбер, Катлет, Вірджінія; Пласт, Ню Йорк; А. Яременко, Джерзі Сиτі; Володимир Дучинський, Клівленд; Марія Лютвиняк-Ґіза, Карні, Н.Дж. (в пам'ять Теодора Лютвиняка); Український Демократичний Рух, Нюарк; Володимир Даран, Форест Гіллс, Н.Й.; д-р Юрій Руденський, Ню Йорк; Союз Українок Америки, Ню Йорк; д-р Е. Андрусяк, Дітройт; Володимир А. Петришин, Ессекс Фоллс, Н.Дж.; Іван Дмитрик, Ню Йорк; Надія Мандрусяк, Савт Орендж, Н.Дж.; М. Панченко, Вудридж, Н.Дж.; Андрій Сімок, Лос Анджелес; д-р Володимир Онуферко, Джерзі Сиτі; Братство ім. Митрополита В. Липківського, Чикаго; Василь Олейко, Денвер; Чорномаз Г., Юніон, Н.Дж.; Харитон Довгалюк, Рочестер; Василь Пастушок, Свартмор, Па.; Петро Піньчук, Джерзі Сиτі; Лисенко В., Лос Аламос, Н.М.; Текля Свідан, Дітройт; Володимир Демчук, Бирк Ва.; Мирослава Мак, Ню Йорк;

По $50 — Григорій і Раїса Костюки, Ратерфорд, Н.Дж.,; Петро Ґенгало, Філядельфія; М. Інкуш, Н. Тонаванда, Н.Й.; д-р Богдан Бородайко, Ню Йорк; д-р Ромад Богоновський, Ню Йорк; Ернест С. Раскавскас, мол., Вашінгтон; Нестор Л. Олесницький, Ірвінгтон; Юрій й Ірина Волошини, Фоллс Чирч, Ва.; Михайло Кіналь, Депю, Н.Й.; Павло І. Крітський, Вієнна, Ва.; Іван Сосновий, Гантінгтон Стейшен, Н.Й.; д-р Олександер Фаріон, Чикаго; д-р Л. Мостович, Лексінгтон, Кентакі; Данило Слободян, Кергонксон; Г. Бойко, Парма; Володимир Печенюк, Бервин Гайтс, Мд.; П. Прус, Філядельфія; А. Дорошенко, Сідарбюрг, Висконсин; Роман Книш, Елікотт Сиτі, Мд.

СПИСОК Ч. 2

По $ 150 — Федеральна Кооператива „Самопоміч", Нюарк;

По $100 — Попіль Едвард і Марія, Скрентон; Українське Світове Об'єднання Гуцулів, Філядельфія; Михайло Пирський, Ню Йорк; д-р Пилип Демус, Мокена, Ілл.; Гелена Чорній, Форт Лі, Н.Дж.; Роман Керницький, Колтс Ник, Н.Дж.; д-р Богдан Худьо, Шорт Гиллс, Н.Дж.; д-р Богданна Свистун, Клифтон; Українське Патріярхальне Об'єднання, Елкінс Парк, Па.; Реймонд Яворський, Огден, Ютаг; Володимир Сворак, Ню Йорк;

$ 60 — Дем'ян Ліщинський, Савт Орендж;

По $ 50 — Роман Рак, Кергонксон; Відділ 35-ий УНС, Чикаго; І. Жук, Воррен, Миш.; А. Смоляк, Філядельфія; Петро Яцюк, Окала, Фльорида, ; Юрій і Вікі Лисенко, Питсфілд, Масс.; Павло і Наталія Лисенки, Питсфілд; В. Кий, Вейлінґфорд, Па.; Г. Саєвич, Вашінгтон; Об'єднані Українсько-Американські Організації в Маямі, Фльорида; Остап Котик-Стефанович, Вашінгтон; о. З. Злочовський, Дженкінставн, Па.; Е. Бойчук, Елмгирст, Н.Й.; Павло Чайка, Ґарден Сиτі, Н.Дж.; д-р Марія Косенко і проф. Константин Косенко, Голісвуд, Н.Й.; Нестор Джералд, Асторія, Н.Й.; д-р Роман Смик, Кол Сиτі, Ілл.; Степан Шренко, Седл Рівер, Н.Дж.; Дарія Дудра, Крессон, Па.; Василь Боднавський, В. Істон, Па.; Анна Конрад, Елмгирст, Н.Й.; Василь Гусаковський, Іст Елмгирст, Н.Й.; Микола Гута, Асторія, Н.Й.; Ґ. Герман, Клифтон, Н.Дж.; Юрій Кап, Ейкрон; Володимир Петришин, Трентон; Ольга Кухар, Белмонт, Масс.; Володимир Наконій, Філядельфія; д-р Юрій Слюсарчук, Монро, Н.Й.; Петро і Василина Марфей, Дітройт; Н. М. Олдс, Фентон, Миш.; Петро Буняк, Ливінґстон, Н.Дж.; Б. Корсун, ДжексонГайтс, Н.Й.; Петро Фединський, Вашінгтон; Богдан Леочко, Маттюс, Н.К.; Ольга Аріза, Маямі, Фльорида; І. Галущенко, Чикаго; д-р Павло Джуль, Ґрос Поінт Шорс, Миш.; Марія Касіянчук, Трой, Н.Й.; Олександер Луцький, Філядельфія; А. Р. Стрільбицький, Форт Вейн, Інд.; Ярослав Волошин, Варрентон, Вірджінія; М. Бекиш, Ірвінгтон; М. Чепурківський, Форт Лі, Н.Дж.; Іван і Ліда Каслір, Ґлендейл, Каліф.; Л. Придаткевич, Овенсборо, Кентакі; Дж. Р. Гаймон, Напа, Каліф.; В.І. Баранецький, Мейплвуд, Н.Дж.; Филимон Савечка, Гартфорд, Конн.; Панас Климко, Ґері, Інд.; д-р Марія Match Кознарська; Володимир Семенина, Гемптон, Н.Дж.; Д. Косович, Ню Йорк; Ольга Коропей, Ормонд Біч, Фльорида; М. Перекрест, Клівленд; А. Камінський, Бронкс, Н.Й.; Д. Німилович, Стоктон, Каліф.; Григорій Бакуменко, Асторія, Н.Й.; д-р Любомир Трешневський, Савтфілд, Миш.; Григорій Перець, Вест Чикаго; Зенон Антоняк, Фініксвілл, Па.; Іван Блиха, Ґарфілд, Н.Дж.; О. Михайленко, Ст. Пітерсбург, Фльорида; Іван Книш, Бруклин, Н.Й.; д-р Євген Стецьків, Тонаванда, Н.Й.; д-р Н. Дейчаківський, Дрексвілл, Огайо; Відділ 328-ий УНС, Клівленд; Іван Лобай, Орендж, Конн.; Володимир Гавриляк, Рочестер; Едвін М. Блідий, Чикаго; М. Бодель, Чикаго; Мирослав Рущинський, Денвер, Коло.;

$ 40 Володимир Козачинський, Стемфорд.

По $30 — Роман Ільницький, Форрест Гіллс, Н.Й.; Ярослав Кравчук, Філядельфія; Валентина Яковенко, Мейплвул; Євген Плескач, Нюарк; д-р Юрій Кишакевич, Піттсбург; Анатоль Яцюк, Воррен, Миш.

До
ВШ Членів УНС - Передплатників „Свободи"

Вельмишановні Члени - Передплатники!

Делеґати 30-ої Конвенції УНСоюзу схвалили підвищити ціну передплати „Свободи" для членів УНСоюзу із $7.80 на $15.00 річно, беручи під увагу значно збільшені видатки Видавництва на поштові оплати, газетний папір та інші кошти.

Схвалена 30-ою Конвенцією підвишка передплати входить в силу від 1-го січня 1983 року, або від чергової дати платности квартальних, піврічних чи річних вкладок. Значить, Ваші вкладки, які включають передплату „Свободи", платні від 1-го січня 1983 року, або від чергової дати платности на квартальних, піврічних чи річних ставках після 1-го січня 1983 року, будуть збільшені на $7.20 у річному відношенні; $3.60 піврічно, $1.80 квартально та 60 центів місячно.

Така сама підвишка передплати "Свободи" зобов'язує і всіх тих членів УНС, які платять цю передплату окремо від своїх вкладок, висилаючи їх прямо до адміністрації „Свободи".

Нові ціни передплати для членів:
$15.00 річно, $7.50 піврічно, $3.75 квартально, $1.25 місячно.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС

ДОРОГІ ГРОМАДЯНИ! ПРИЧИНІТЬСЯ ДО РОСТУ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ — ВСТУПІТЬ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

Біля 1,200 взяли участь...

(Закінчення зі стор. 1)

І. Данківський передає чека інж. І. Чижовичеві від Філядельфійської Округи.

Вшанували піонера: С. Гавриш, У. Дячук і В. Сохан вручають плякету заслуги піонерові Й. Осередчукові.

С. Гавриш представляє (зліва) секретарку С. Стефанік і організаторку Олесю Орлян.

Союзовий День почався о год. 1-ій по полудні піднесенням американського й українського прапорів, а відтак гості мали дозвілля, ті, які перший раз прибули на „Тризубівку", оглядали модерний Клюб, іншим давав інформації „Тризубівський агроном" інж. Іван Скіра про саджения різних кущів і деревець, яких він сотнями насадив на цій 38-акровій площі. Інші пішли споживати українські страви, або підкріплятись гарячими і зимними напитками. Відтак точно о год. 3-ій по полудні координатор того свята головний організатор Степан Гавриш в імені Окружного Комітету привітав всіх присутніх гостей, в першу чергу членів Екзекутивного Комітету — головного секретаря Володимира Сохана з дружиною Неонілею, головного касира Уляну Дячук з мужем Володимиром, головного контролера проф. д-ра Богдана Гнатюка, головних радних Івана Одежинського і Василя Пастушка з дружиною Теодозією та головного редактора „Свободи" Зенона Снилика з дружною Ярославою.

Як згадано, поважне число громадян з Філядельфії прибули на „Тризубівку", щоб привітати кандидата Республіканської партії на мейора Дж. Ігена, який заповів свою участь в союзовому святі. На „Тризубівку" він прибув в товаристві громадських діячів і на вступі його привітав господар свята С. Гавриш, а до представлення його гостям запросив адвоката Данила Максимюка. Представлений кандидат в кількох словах висловив подяку за гарне ставлення до його кандидатури зі сторони українців і просив, щоб голосували за ним у виборах в листопаді. З Комітету за його вибір це промовляв ред. Володимир Біляїв та відомий політичний діяч адвокат — полковник Томас Дармопрай і голова комітету за вибір головний радний І. Олежинський.

Відтак в мистецькій частині присутні мали нагоду вже втретє вітати молодих танцюристів з ансамблю при УКЦеркві св. Михаїла в Фреквіллі, Па. Це діти третього і четвертого покоління, а опікункою і душею ансамблю є Марія Генчер, яка не лише вчить танків, а але й займається приготуванням для них всіх потрібних строїв. Танцюристи, старші і молодші, відтанцювали шість танків і за гарне виконання зібрані нагородили їх рясними оплесками.

В імені Екзекутивного Комітету УНС всіх зібраних вітав головний секретар В. Сохан, який висловив признання Управі Окружного Комітету за так вміле приготування цього союзового свята, а Управі „Тризуба" гратуляції за гарну „Тризубівку", бажав всім гостям гарної забави під час того чудового дня. Відтак до слова був запрошений головний редактор „Свободи" З. Снилик, який в імені союзових видань гратулював Управі Окружного Комітету на чолі з головою Петром Тарнавським за приготування того свята і коротко згадав про союзові видання. Він також висловив признання УСО „Тризуб" за його досягнення і працю. Від Екзекутивного Комітету це промовляла У. Дячук, головний касир, яка сказала, що вона є перший раз на посілості „Тризуба", але, оглянувши її, є захоплена цим досягненням Управи і членства. Відтак вона від Українського Народного Союзу вручила голові „Тризуб" інж. Ігорові Чижовичеві чек на 1,000 долярів на сплачення задовження. А від Управи Окружного Комітету касир Іван Данківський також передав інж. І. Чижовичеві чек на 500 долярів, як дарунок від Округи. За грошові дарунки інж. І. Чижович зложив щиру подяку для УНСоюзу й Окружного Комітету, як також висловив подяку за позитивне ставлення як УН Союзу так і Округи до УСО „Тризуб".

Також були запрошені на трибуну нова обласна організаторка Олеся М. Орлян, що її всім представив С. Гавриш. При тому він згадав про заложений нею нового 144-го Відділу в Дойлставні, Па. і при тому представив нову секретарку того Відділу Анну Стефанік.

Присутні члени Головного Уряду В. Сохан, У. Дячук, д-р Б. Гнатюк, І. Одежинський і В. Пастушок вручили почесну плякету піонерів й довголітньому голові 362-го Відділу УНС в Брістолі, Па., Йосифові Осередчукові. При тому всі побажали йому всіх Господніх благ з нагоди його 88-их уродин, а оркестра відіграла „Многоліттвіє" йому і Любі Гичко.

Господар свята під час перерви дальше представляв гостей, які прибули не лише з Філядельфії, але й з сусідніх стейтів. Між гостями в першу чергу він представив о. прелата д-р Івана Біланича з української католицької парохії Царя Христа, о. митрата Михайла Борисенка з української православної парохії св. Покрови, який є головою 424-го Відділу, голову УНРади ред. Володимира Біляїва, який є теж редактором „Мети." Також привітав С. Гавриш головного організатора Союзу Українців Католиків „Провидіння" Івана Дубіля, почесного голову Округи Лігай-Веллі Михайла Колодруба і Стефана Колодруба з дружиною, який є секретарем 137-го Відділу в Істоні, Па. Були секретарі, що їх представлено: проф. Стефан Шилкевич з 116-го Відділу, Михайло Мартиненко з 245-го Відділу в Трентоні, Дарія Цапар з 347-го Відділу в Вайнленді, Катерина Панщишин з 378-го Відділу в Вудбайні, Анна Строт з 151-го Відділу в Аллентавні, Федір Петрик з 362-го Відділу в Брістолі, Михайло Хомин з 389-го Відділу при „Ольжичівці", Дмитро Мушастий з 288-го Відділу у Бетлегемі, Па. А з місцевих секретарів були присутні від таких відділів: 10-ий — К. Хільченковський, 12-ий мгр В. Яців, 83-ій — А. Кушнір, 153-ій — інж. І. Скіра, 154-ий — Анна Яремко, 162-ий — Д. Федорійчук, 163-ій — Т. Дуда, 216-ий — Б. Одежинський, 239-ий — інж. В. Винницький, 268-ий — О. Барилка, 375-ий — П. Тарнавський, 384-ий — Йосиф Хома, 397-ий — інж. М. Нич, 424-ий — інж. В. Трипупенко.

Як це буває в програмах союзових свят, були тут різні розваги, включно з виграшами вартісних нагород. А для танцюючих українські мелодії грала оркестра „Вечірня зірка" і гості забавлялися майже до пізньої ночі.

Реасумуючи перебіг Союзового Дня філядельфійської Округи, слід ствердити, що це було надзвичайно вдале свято, яке принесло в першу чергу моральний успіх не лише Окрузі, але й цілості, тимбільше, що цим святом Філядельфія і околиці відзначили світлі ювілеї союзових видань. Хочеться вірити, що і інші союзові округи плянують влаштування подібних імпрез.

Шостий З'їзд земляків Тернопільщини на Союзівці

Небагато часу залишилося до нашого з'їзду, тому прохаємо шановних земляків замовляти кімнати на Союзівці, не зволікати до останнього дня. Оплата за нічліг, снідання, обід і вечерю-бенкет виносить 36 дол. від особи. Замовлення треба висилати на адресу Управи Союзівки: Soyuzivka UNA Estate, Foordemore Rd, Kerhonkson, N.Y 12446, або телефонувати на число: (914) 626-5641.

Повідомляємо, що ціна книжки першого тому, який перевидано у Філядельфії, виносить 15 дол. (ЗОТ заплатив 15.50 дол.). Ціна другого тому — 10 дол. Обидві книжки можна буде набути на З'їзді. Третій том „Шляхами золотого Поділля" одержать на З'їзді лише ті земляки, що склали достатні пожертви на видавничий фонд. Ті, що склали менше вартости третього тому (35 дол.), мусять доплатити. Реєстраційні оплати для учасників З'їзду виносять 8 дол. для страрших віком і 4 дол. — молоді до 18 року життя.

Програма ділових нарад З'їзду, яка розпічнеться в суботу 10-го вересня в 3-ій год. по полудні включає: відкриття; відчитання прізвищ померлих земляків від часу останнього п'ятого З'їзду в Торонто у липні 1977 року до сьогодні; звіт Управи ЗОТ, голови редколегії д-ра Р. Миколаєвича, та редакції „Тернопільського Бюлетеня"; дискусія над звітами; відчитання письмових та усних привітів; внесення, запити та резолюції; закриття З'їзду. Д-р Роман Мороз проводитиме З'їздом.

Ввечері того ж дня після закінчення ділових нарад відбудеться святочний бенкет з мистецькою програмою, яку приготовив Ярослав Климовський. До програми входять: пісні, гумористичний монолог, спогад про Тернопіль, настроєві пісні-романси, що їх виконають Валя Калин-Магмет, Іванка Кононів і Степан Магмет. Сольо на скрипці і чельо виконає Володимир Третяк. Тексти до пісень, монологів — Ярослава Климовського. Музика М. Гентоша та Б. Веселовського. Програмою керує Я. Климовський. Детальну мистецьку програму одержать учасники З'їзду на бенкеті.

Після бенкету відбудуться танці у „Веселці" при звуках музики Богдана Гірняка. Всі учасники З'їзду одержать при реєстрації пропам'ятні шовкові стяжки-ленти. У неділю, 11-го вересня, відбудеться спільне Богослуження у пам'ять померлих земляків; спільна знімка учасників З'їзду, зустрічі, дружні розмови, дозвілля.

Сподіваємось, що земляки візьмут численну участь у З'їзді, бо хто зна, як писав Т.Г. Шевченко, чи ми ще зійдемося знову, чи вже навіки розійшлись... Бажаємо усім учасникам З'їзду весело та радісно провести час у товариській, дружній атмосфері на цьому „шматку України" - Союзівці, далеко від щоденних життєвих турбот.

До побачення на З'їзді.

Богдан Остап'юк

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН розпочав свої тритижневі вакації у Санта Барбара в Каліфорнії. Найбільшим відпочинком для Президента, — заявили його приятелі, — є фізична праця: рубання дров, поправа доріг, різання дерев тощо. Під час цьогорічних вакацій Р. Реґен вставлятиме нову огорожу довкола своїх забудувань на своєму 688-акровому ренчі.

ГРУПА БОЙОВИХ КОРАБЛІВ на чолі з літаконосцем „Корал" прибула в Караїбське море, щоб взяти участь у запланованих морських маневрах і вишколі нових моряків. Досі згаданий літаконосець і супроводжаючі його кораблі були на базі в місцевості Рота в Еспанії. Шість інших кораблів, очолюваних літаконосцем „Ню Джерзі", відплили з Перл Гарбору і знаходяться в дорозі до Центральної Америки. Ця група замінить вісім інших кораблів з літаконосцем „Ренджер", яка покинула Караїбське море і подалась в напрямі західнього Пацифіку.

В ПЕРШУ НЕВИМОВНО БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ
ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашого Найдорожчого і Незабутнього
СИНА, БРАТА, ВУЙКА, КУЗЕНА І СЕСТРІНКА

бл. п. БОГДАНА РОМАНА
ЛЕСИКА

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ з ПАНАХИДАМИ

- **ЧЕТВЕР, 18-го серпня 1983 року, о год. 5:30 по полудні в українській католицькій церкві Успення Божої Матері у БЕРІССО, АРҐЕНТИНА**
- **СУБОТУ, 20-го серпня 1983 року, о год. 8:00 ранку в укр. кат. крайовому соборі Пресвятої Родини у ВАШІНҐ-НІ, Д. К.**
- **НЕДІЛЮ, 21-го серпня 1983 року, о год. 11:00 ранку в укр. кат. церкві Св. Духа у ЧЕСТЕР, Па.**

Просимо про молитви за спокій душі Покійного.

Мати — ЕВФРОЗИНА з родиною

Сучасний стан...

(Закінчення зі стор. 2)

пісні, всі легенди, вся історія змінена одним почерком пера якогось партійного наставника над мовою. Так вкоротці виглядає стан української мови під совєтською владою відносно фонетики й морфології. Не краще, якщо не гірше, представляється стан синтакси.

Русифікація синтакси:

Як уже сказано найбільший сказ українській мові наносять педагоги-пришельці з Росії, що не знають належно української мови. Ще більше лихо наносять плеяди урядовців і робітників, які приїздять на Україну та засмічують українську мову чи то кальками, чи злою вимовою, чи просто нехіттю й призирством та кпинами з української мови. На тому тлі було чимало спалахів, навіть доходило до суду, особливо в західніх областях України. Буде цікаво подати ряд взірців русифікації української мови, особливо синтакси чи то офіційними або знову неофіційними чинниками. Ось низка таких разючих русизмів, розкинених в українській совєтській пресі: „заключалась в тому" — має бути „полягала в тому", „привітали грімкими оплесками" — „гучними оплесками", „заграничні гості звідали Київ" — „закордонні гості звідали Київ", „багато років тому назад" — „давно тому" чи „десять літ тому", „Японія опридiлилася по стороні фашистської Німеччини" — „Японія стала на боці фашистської Німеччини", „вони покінчили життя самогубством" — „вони заподіяли собі смерть", і багато такої погані засмічує нашу розговірну і письмову мову. Поминаючи вульґарність висловів тут скрізь або кальки, або чисто-російські слова або „суржики", тобто штучно, на основі російської мови створені слова. Правда, тут треба відмітити, що в певних моментах уживається російських слів чи то для сарказму чи із-за політичного обурення. Подібно як в Західньому світі українці чи не в більшості уживають слів „совєтський" замість „радянський", „совхоз" — „радгосп", „Верховний Совєт" — „Верховна Рада", „совєтський режим" — „радянський режим" тощо.

І вкінці хотілось би закінчити цей короткий огляд про русифікацію української мови на рідних землях словами Віктора Коржа: „Ми живемо на своїй землі, і все на ній дороге для нас і священне. Дорогі пам'ятники нашої національної культури — від пожовклої сторінки рукопису — до кожної деталі архітектурного витвору, дорога нам природа рідного краю, спотворення якої болить щемним болем. Дорога наша культура, наша мова... Не хотілося, щоб уболівання за мову, за свою культуру видавалось комусь якимсь збоченням".

Невтомний трудівник відійшов у вічність

17-го травня ц.р. після тяжкої і тривалої хвороби помер проф. д-р Олександер Смакула, один із найвидатніших українських фізиків XX сторіччя. У час швидкого розвитку точних наук він дав світові цілий ряд важливих і потрібних винаходів. Його найбільше досягнення—це винахід безвідблискової поверхні для оптичних систем. На схилі віку вчений із великим захопленням почав вивчати кришталі, розробив нову техніку їхнього вирощування та очищування. Сьогодні його методи для високоякісного визначення констант ґраток кришталів і їхньої густоти знаходять широке застосування у фізиці твердого стану.

Св. п. д-р О. Смакула

Д-р Смакула народився 9-го вересня 1900 року в селі Доброводи на Збаражчині. Його батьки Федько Смакула й Марія Юзва були селяни. За порадою вчителя О. Гірки батько Олександра вирішив дати синові вищу освіту. Від 1912 до 1914 років Смакула вчився в українській гімназії у Збаражі. Вибух Першої світової війни перервав його шкільне навчання на декілька років.

1-го листопада 1918 року Українська Національна Рада перебрала владу у Львові та в усій Галичині. Молодий Смакула брав активну участь у перебранні влади в його селі та в Збаражі. Згодом він боровся в рядах Української Галицької Армії до часу ліквідації регулярного фронту.

В 1920 році Олександр Смакула вступив до Тернопільської гімназії, уже під польською займанщиною, і закінчив її з найвищим відзначенням 1922 року. У гімназії проявився в нього великий інтерес до математики й фізики. Його вчитель Мирон Зарицький, відомий український математик, порадив йому продовжувати навчання в Ґеттінґені, що тоді вважався Мекою точних наук.

З 1922 до 1927 років Смакула вчився в Ґеттінґенському університеті. Його викладачами були Р.Курант, - Макс Борн (отримав нобелівську премію 1954 р.), Джеймс Франк (отримав новелівську премію 1925 р.) Роберт Віхард Поль, Таманн і Адольф Віндавс (отримав нобелівську премію 1928 р.). Тут він працював серед дуже невідрадних фінансових обставин. Під кінець 1923 року Німеччина опинилася в стані повного політичного розкладу й фінансової неспроможности. Того літа Смакула важко працював на родовищах кам'яної солі, щоб заробити гроші на продовження університетських студій чи купити собі кілька хлібин. Подібні обставини продовжувалися у наступному році, коли він усе літо працював у великому сільському господарстві. Полегшення в ці роки приносили йому німецькі студенти, що потребували додаткової допомоги в науці. Серед таких трудних умовин 1927 року він отримав магна кум лявде докторат з фізики в Ґеттінґені.

Д-р Смакула продовжував свої післяградуаційні досліди разом з Полем у ділянці фотохемічних процесів у йонних кришталях, а з Віндавсом у ділянці оптичних дослідів стероїдів. Вивчання фотохемічних процесів у йонних кришталях дало йому перше признання в науковому світі. Він розробив методу для вираховування числа електронів у пасті під час взаємодії радіяції з кришталями. Ця метода і зараз у вжитку, називається вона „Смакулиним рівнянням". З допомогою цього рівняння можна довести, що для утворення або знищення одного центру кольору потрібно один квант енергії. Крім того, його студії над стероїдами довели, що вітаміна Д утворюється з ерґостеролів при фотохемічному розкладі з допомогою ультрафіялкових променів.

Десь 1930 року д-р Смакула захопився вітамінами. Це зацікавлення походило з його студій над стероїдами. Він вступив до новозаснованого Кайзер Вільгельм Інституту для медичних дослідів у Гайдельберзі як керівник оптичної лябораторії. В цьому інституті вчений співпрацював з Рихардом Куном (отримав нобелівську премію 1938 р.) і зробив видатні відкриття, що торкалися зв'язку між структуральними й оптичними властивостями вітамінів і багатьох інших органічних сполук.

Ці студії проклали основи для відкриття вітамінів А, Б-2 і Д і для розвитку квантової органічної хемії. Фотохемічні студії д-ра Смакули над транс-сис трансформаціями стілбена показали, що для їхнього перетворення потрібне тільки електричне збудження рі-електронів. Цей процес тепер називається „Смакулиною інверсією". У додаток до хемічних проблем д-р Смакула займався в інституті також вивчанням оптичних властивостей тонких шарів металів та опублікував у цій ділянці три наукові статті. В 1932 році д-р Смакула одружився з Ерікою Е. Бунде.

Його тимчасове перебування в Ґеттінґені в 1934 році привело до появи трьох наукових статтей. Стаття „Швідкість електронів у лужних галоґенидних кришталях" розглядає визначення швидкости електронів у йонних кришталях; стаття „Оптичні досліди протиневротичної вітаміни (Б-І)" стала вкладом до структурального визначення вітаміни Б-І, а праця „Оптичні досліджен ня полістиренности" є студією полістиролів з молекулярною вагою до 240,000.

З 1934 до 1945 років д-р Смакула проводив досліди в ділянці оптичних матеріялів в оптичній фірмі Карла Цайса в Єні, Німеччина. Одним із найбільш відомих матеріялів, розроблених тоді, був талій бромойодид (KRS-5). Цей матеріял вживається ще й тепер для інфрачервоних вікон і для призм. Д-р Смакула зробив також поважний вклад у розвиток нових оптичних кришталів як літій флюорид і натрій флюорид та нових мастил, здатних витримувати високі й низькі температури.

Проте найбільш відомим стало його відкриття безвідблескових нашарувань, що вживається тепер у всіх фотолінзах. Це відкриття, виконане 1935 року, мало велике значення для всіх оптичних приладів, що були у вжитку. Спосіб збільшення яскравости і контрасту в оптичних системах, що його тоді розробив і опатентував д-р Смакула вважався німецьким урядом військовим секретом.

І таким чином навіть науковий світ світ не був ознайомлений з відкриттям д-ра Смакули аж до 1939 року, коли то два науковці Массачусетського інституту технології (МІТ) самостійно відкрили подібну безвідблискову поверхню. Між 1940 і 1944 роками д-р Смакула написав вісім статтей на тему безвідблискової поверхні в оптичних системах, як наприклад „Безвідблискове нашарування в прозорих твердих тілах", „Зменшення відблиску в оптичних інструментах", „Принципи безвідблискового нашарування" тощо.

Тількищо 30-го вересня 1966 р. д-р Смакула отримав, із запізненням, признання за його винахід з 1935 року, що став преважливим здобутком для фотографічного мистецтва. Ґергард Шредер, міністер закордонних справ Німецької Федеральної Республіки, президент Фотографічного товариства Федеральної Республіки нагородив д-ра Смакулу культурною премією товариства. Вчений отримав нагороду за успішне зменшення відблиску в оптичних системах, відкриття, що „належить до найбільш фундаментальних здобутків нашого століття в технічній оптиці".

29-го травня 1968 року д-р Смакула отримав нове признання „за його вклад до фотографії через розроблення техніки безвідблискової поверхні, що причинилося до покращення зображень і дало можливість просунути вперед проєкти сочок". Це признання він отримав від Комітету почестей і признань Американського Товариства Журнальних Фотографів.

В 1946 році д-р Смакула прибув зі знищеної війною Европи до ЗСА. У дослідних лябораторіях у Форті Белвуар у Вірджінії він почав працю над кришталями. Працював над формуванням змішаних кришталів, над методою термічного гравірування, над центром кольорів пластичної деформації тощо. У той час він розробив нову методу для вивчання пластичних деформацій, що відома в науці під назвою „Призматичне продірявлювання".

У 1951 році д-р Смакула став членом професорського складу МІТ, надзвичайним професором і заступником директора лябораторії для дослідів над ізоляцією. Пізніше д-р Смакула заснував і очолив фізичну лябораторію кришталів при МІТ, де він розробив нову техніку для вирощування, очищування і студії кришталів. Він добився високоякісних методів для визначення констант ґраток і густоти з метою вивчання недосконалостей кришталів.

Він також провів нове визначення з більшою точністю Авогадро числа, як це досі водилося. В цій лябораторії д-р Смакула вивчав також неоднорідність у мішаних кристалях і недосконалість у розподілі германія і кисню в поодиноких кришталях кремнія.

1962 року д-ра Смакулу підвищено до звичайного професора в МІТ. Він відійшов на пенсію з професорського складу в червні 1966 року, але залишався директором фізичної лябораторії кришталів до 1975 року.

Д-р Смакула написав близько 80 наукових статей англійською і німецькою мовами, що появилися у різних европейських і американських журналах. Його праця „Монокришталі" появилася у Берліні 1962 року. Під час праці в МІТ він опрацював 15 технічних звітів, що торкалися кришталів.

Д-р О.Смакула був членом Американського Фізичного Товариства, Нюйоркської Академії Наук, Наукового Товариства ім Шевченка, fellow Оптичного Товариства Америки, а також почесним членом Товариства Українських Інженерів в Америці.

Пішов з життя один із невтомних трудівників, людина великого розуму і великої сили духу. Ім'я д-ра Олександра Смакули вічно житиме в наших серцях, а його наукові здобутки завжди надихатимуть українську молодь на нові звершення.

Володимир Жила

ДИПЛОМАТИЧНІ ДЖЕРЕЛА повідомляють зі столиці Чаду Нджамени, що Лівія посилено перекидає велику кількість військового спорядження і війська до північного чадського міста-оази Фая Ляржо, яке вона здобула разом з чадськими повстанцями минулого тижня. Дипломати говорять, що збільшена військова розбудова Лівії в Чаді є відповіддю на подібну розбудову французьких військ у цій країні.

ВІЙСЬКОВІ ДЖЕРЕЛА Пентаґону повідомили в середу, 17-го серпня, що за совєтським вантажним пароплавом, який везе зброю до Нікараґуа, стежать американські військовоморські одиниці, які проводять маневри в Караїбському морі. Пароплав є під наглядом літаків з літаконосця „Корал Сі". Совєтський пароплав знаходиться тепер недалеко від костаріканського порту Лімон, потім правдоподібно перейде через Панамський канал і попливе до нікараґуанського порту Корінто на Тихому океані.

В СССР...

(Закінчення зі стор. 1)

масові розводи молодих подруж і великим зменшенням числа приросту населення, головно в европейській частині СССР. Розводи, згідно з інформацією совєтського статистичного управління, набрали масового характеру і в деяких республіках доходять до 50 відсотків.

Урядові спеціялісти, опитуючи молодих новоженців ствердили, що совєтська молодь замало знає не тільки про подружжя, але про статеві зносини взагалі. Інша газета „Совєтская Россія" інформує, що міністерство освіти організує також спеціяльні курси і консультаційні бюра для молодих подруж, які стоять на грані розводу. До цієї справи міністерство притягатиме адвокатів, психологів і „спеціялістів від родинних проблем".

Турбота з приводу зменшення населення і розводів була спонукою до скликання спеціяльної наради в ЦК КПСС і визначення окремої комісії, яка послідовно допильновуватиме цієї справи і звітуватиме відповідальним чинникам про дальший розвиток подій.

Західні совєтологи також звертають увагу на зріст населення в азійських республіках СССР і кажуть, що в половині 1990 років росіяни опиняться в меншості. Демографи вже сьогодні заговорили про великі труднощі російського керівництва в армії, індустрії і шкільництві.

Цвіт...

(Закінчення зі стор. 2)

навантажували до закритих авт і згодом відвозили.

Дальша доля Петра, як і доля тисяч, а може й мільйонів блудних українських дітей, нам невідома.

Дорогий Петре! Якщо ти пережив 1933 рік, а можливо й одружився і маєш своїх дітей, прошу тебе, розкажи їм про пекло, яке ти пережив. Розкажи своїм дітям, як „старший" московський „брат", з постишевими і кагановичами на чолі, душив у своїх обіймах „молодшого" українського брата.

К. Квітко